

– Наша подорож у світ Математики завершилася. Повертаємось із новими знаннями й враженнями.

Передаю уявний мікрофон.

– Чи справилися ваші очікування від цієї подорожі?

– Яким для вас був сьогоднішній урок: цікавим, складним, веселим, пізнавальним?

– Продовжіть речення:

«На цьому уроці я...» (навчився..., зрозумів..., повторив..., допоміг..., працював уважно...)

– Яке завдання було для вас найскладнішим? Чому?

– Яке завдання сподобалося найбільше?

Кожен має можливість висловитися коротко й по суті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грунник С.А. Сучасний урок математики в НУШ. Наука і техніка сьогодні. 2024. Випуск №4(32). С. 570-578.

2. Жигайло О., Поливка О. Методичні підходи щодо розв'язування практичнозорієнтованих задач у початковій школі. Fundamental And Applied Researches: Contemporary Scientific and practical Solutions and Approaches: A Collection of Materials of the III International Scientific, 2017. С. 173-175.

3. Кривошея Т.М. Реалізація компетентнісного підходу до вивчення математики в контексті ідей Нової української школи. Нова українська школа в умовах викликів сучасності: зб. тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019.. С. 98–100.

4. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів, Харків, Україна: Ранок, 2019. 354 с.

Ірина ЦИМБАЛІСТА,

*учитель англійської мови Ніжинської гімназії № 5
Ніжинської міської ради Чернігівської області*

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті висвітлено проблему формування іншомовної комунікативної компетентності учнів середньої школи в контексті вимог Нової української школи; проаналізовано досвід впровадження інтерактивних методів навчання, проєктних технологій та цифрових інструментів на уроках англійської мови в Ніжинській гімназії №5; розглянуто структуру комунікативної компетентності та практичні шляхи її розвитку через створення ситуацій реального спілкування, використання красномовного компонента та роботу в умовах змішаного навчання.

Ключові слова: комунікативна компетентність, інтерактивні технології, англійська мова, Нова українська школа (НУШ), проектна діяльність, мовний бар'єр, цифрові інструменти.

Сучасні глобалізаційні процеси та євроінтеграційний вектор розвитку України ставлять перед системою освіти нові виклики. Володіння іноземною мовою, зокрема англійською як мовою міжнародного спілкування, перестало бути ознакою елітарності, а перетворилося на необхідну умову успішної соціалізації особистості. У контексті реформи «Нова українська школа» (НУШ) пріоритетом стає не просто накопичення учнями лексичних та граматичних знань, а формування *ключових компетентностей*, серед яких провідне місце посідає спілкування іноземними мовами.

Ніжинська гімназія № 5 Ніжинської міської ради Чернігівської області, маючи багаторічні традиції та педагогічний потенціал, активно впроваджує інноваційні підходи до викладання. Досвід роботи показує, що традиційні методи, орієнтовані на механічне запам'ятовування, не дають бажаного результату в умовах сьогодення. Учні можуть знати правила, але бути неспроможними використати їх у реальній комунікації.

Метою статті є аналіз та узагальнення педагогічного досвіду формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови в Ніжинській гімназії № 5 через використання інтерактивних та цифрових технологій.

У своїй практиці ми спираємося на модель комунікативної компетентності, що включає такі складники:

1. *Лінгвістична компетентність*: знання лексики, граматики, фонетики.
2. *Соціолінгвістична компетентність*: уміння вибирати мовні вислови відповідно до контексту ситуації та соціальних норм.
3. *Дискурсивна компетентність*: здатність будувати цілісні, зв'язні висловлювання.
4. *Стратегічна компетентність*: уміння долати труднощі в комунікації, використовуючи вербальні та невербальні засоби.

Важливо розуміти, що для учнів Ніжина – міста з глибоким історичним корінням та потужним освітнім середовищем – англійська мова має стати інструментом презентації своєї культури світові. Тому комунікація на уроках не повинна обмежуватися абстрактними темами («London is the capital of Great Britain»), а має торкатися реального життя дитини.

Працюючи в гімназії, ми зіткнулися з проблемою так званого «мовного бар'єра» – страху учнів припуститися помилки. Для подолання цього та формування стійкої комунікативної навички ми використовуємо комплексний підхід, а інтерактивне навчання змінює роль учителя з транслятора знань на фасилітатора (помічника). На уроках ми активно впроваджуємо такі методи:

1. *Робота в малих групах та парах*. Це класичний, але найдієвіший метод. Наприклад, під час вивчення теми «Travelling», учні в парах розігрують діалоги «At the Railway Station» або «Booking a Hotel». Важливо, що завдання мають бути не репродуктивними (прочитати діалог), а продуктивними (створити власний на основі ситуації).

2. *Метод «Jigsaw» («ажурна пилка»)*. Ефективний для роботи з текстами. Учні класу об'єднують в «домашні» групи, кожна з яких вивчає свою частину матеріалу. Потім

вони переходять в «експертні» групи, де обмінюються інформацією. Це змушує кожного учня говорити, пояснювати та слухати інших англійською мовою.

3. *Рольові ігри (Role-play) та симуляції.* Наприклад, для старшокласників ми проводимо симуляцію «Job Interview». Це дозволяє не лише практикувати мову, а й розвивати «soft skills», необхідні для майбутньої кар'єри.

Особливістю нашої роботи є інтеграція краєзнавчого компонента. Ніжин – місто Гоголя, місто церков та університетів. Використання місцевого матеріалу значно підвищує мотивацію учнів.

Ось приклади реалізованих мініпроектів: «*My Native Nizhyn: A Guide for Tourists*» (учні 8–9 класів створювали англійськомовні буклети та відеоекскурсії про вулицю Гоголя, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, музей «Поштова станція»), «*Famous People of Nizhyn*» (презентації про видатних діячів, життя яких пов'язане з нашим містом), «*Eco-friendly Nizhyn*» (обговорення екологічних проблем міста та шляхів їх вирішення англійською мовою (інтеграція з екологічною компетентністю)). Такий підхід вчить учнів не просто перекладати речення, а думати англійською про те, що їх оточує щодня. Реалії останніх років (пандемія COVID-19, війна) змусили нас адаптуватися до дистанційного та змішаного форматів навчання. Проте, навіть онлайн можна ефективно розвивати навички говоріння.

Ми використовуємо такі платформи:

— *Zoom/Google Meet Breakout Rooms.* Ця функція є критично важливою для комунікативної методики онлайн. Учитель може об'єднати учнів у сесійні зали для парної роботи, «заходячи» до них по черзі для контролю.

— *Padlet.* Віртуальна дошка для колективних проєктів та «мозкового штурму» (brainstorming).

— *Flip (раніше Flipgrid).* Унікальний інструмент для розвитку монологічного мовлення. Учні записують короткі відеовідповіді на задану тему. Це знімає стрес публічного виступу перед класом, дозволяє учневі переписати відео, якщо він не задоволений результатом, тим самим шліфуючи вимову.

— *Quizlet & Kahoot.* Для ігрового вивчення лексики, що є фундаментальним матеріалом для комунікації.

Узагальнюючи досвід роботи вчителів англійської мови Ніжинської гімназії № 5, пропонуємо добірку з найбільш ефективних інтерактивних вправ, які ми систематично використовуємо на уроках для подолання мовного бар'єра та розвитку мовлення.

1. «**Find Someone Who**» (Знайди того, хто...) Це класична вправа-криголам (ice-breaker), яка змушує учнів вільно

пересуватися класом (mingling activity) та опитувати однокласників. Вона ідеальна для відпрацювання граматичних структур у питальній формі.

Зміст вправи. Учні отримують картку з переліком тверджень. Їхнє завдання – знайти однокласника, до якого це твердження підходить, і записати його ім'я.

English examples: «Find someone who has ever been to London», «Find someone who prefers tea to coffee», «Find someone who can play the guitar».

2. «Running Dictation» (Швидкий диктант) Вправа інтегрує чотири види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання та письмо. Вона додає динаміки уроку, що особливо актуально для учнів 5–7 класів.

Зміст вправи. Текст роздруковано і прикріплено на стіні далеко від парти. Учні працюють у парах: один «бігун» (Runner), інший «писар» (Writer). «Бігун» підбігає до тексту, запам'ятовує речення, повертається і диктує його партнеру.

English examples. Використовуємо короткі тексти краєзнавчого характеру, наприклад: «Nizhyn is famous for its cucumbers. The cucumber monument was opened in 2005».

3. «Alibi» (Алібі) Одна з улюблених вправ учнів для відпрацювання минулих часів (Past Simple / Past Continuous).

Зміст вправи. Двоє учнів виходять з класу і вигадують детальну історію про те, що вони робили вчора в конкретний час (наприклад, з 5 до 7 вечора). Клас готує підступні питання. Потім «допитують» учнів окремо. Мета класу – знайти розбіжності в їхніх показах.

English examples: «What were you doing at 6 p.m.?, «What colour was the bus?», «Who paid for the coffee?», «What was your friend wearing?»

4. «Speed Chatting» (Швидкі діалоги) Адаптація методу «Speed Dating». Вправа ефективна для розвитку швидкої реакції (fluency).

Зміст вправи. Учні сідають у два кола (зовнішнє і внутрішнє) обличчям одне до одного. Учитель задає тему. У пари є 1–2 хвилини на обговорення, після чого за сигналом учні зовнішнього кола пересідають до наступного партнера.

English examples. Topics: «Your summer holidays», «The best gadget in history», «Advantages and disadvantages of online learning».

5. «Hot Seat» (Гарячий стілець) Вправа для активізації лексичного запасу та розвитку навичок перефразування (periphrasis).

Зміст вправи. Один учень сідає спиною до дошки. Учитель пише на дошці слово. Клас повинен пояснити це слово учневі, не називаючи його (описуючи, наводячи синоніми чи антоніми).

English examples: Word: «Smartphone». Clues: «It is a device used for calling», «You can surf the Internet with it», «It has a touchscreen».

6. «Picture Stories» (Історії за картинками) Розвиває творче мислення та вміння будувати зв'язний текст (narrative skills).

Зміст вправи. Учні в групах отримують набір із 4–5 непов'язаних на перший погляд картинок або використовують «Story Cubes» (кубики з піктограмами). Завдання – скласти спільну історію, де фігурують усі елементи.

English examples: Phrases for cohesion: «Once upon a time...», «Suddenly...», «After that...», «In the end...».

7. «Balloon Debate» (Дебати на повітряній кулі) Вправа на розвиток критичного мислення та аргументації.

Зміст вправи. Учні уявляють, що якісь персонажі летять на повітряній кулі, що падає. Щоб урятуватися, треба скинути баласт (одного з них). Кожен учень отримує роль видатної особистості (або професії). Він має переконати інших, чому саме його життя важливе для людства і чому його не можна викидати.

English examples: «I am William Shakespeare. You represent culture. Without me, literature implies nothing» / «I am a doctor. I save lives every day».

8. «Describe and Draw» (Опиши та намалюй) Вправа на точність висловлювання та розуміння прийменників місця (Prepositions of place).

Зміст вправи. Робота в парах. Учень А має картинку (наприклад, кімната з меблями), яку не бачить Учень Б. Учень А описує малюнок, Учень Б намагається відтворити його на слух у своєму зошиті. Потім малюнки зіставляють.

English examples: «There is a table in the middle of the room. On the left, there is a sofa. Under the table, strictly in the centre, there is a cat».

9. «Survival Simulation» (Симуляція виживання) Вправа на досягнення консенсусу (decision making).

Зміст вправи. Легенда: «Корабель зазнав аварії на безлюдному острові. У вас є список із 15 речей, але врятувати можна лише 5. Домовтеся групою, що ви берете».

English examples: «I think we definitely need a knife because...», «I disagree, matches are more important to make a fire», «Let's vote covering this item».

10. «Two Truths and a Lie» (Дві правди й одна брехня) Психологічна гра, що дозволяє учням краще пізнати одне одного, практикуючи стверджувальні речення.

Зміст вправи. Учень пише три факти про себе, один з яких неправдивий. Інші ставлять уточнювальні питання, щоб викрити брехню.

English examples: «1. I have never broken a bone. 2. I have a twin sister. 3. I hate pizza». Classmates ask: «What is your sister's name?», «How old is she?»

Систематичне використання наведених вправ дозволило досягти якісних змін у навчальному процесі. По-перше, знизився рівень тривожності учнів. Помилка перестала сприйматися як катастрофа, а стала природною частиною процесу навчання. По-друге, значно зріс час активного говоріння учня на уроці (Student Talking Time). По-третє, покращилися навички швидкої реакції іноземною мовою, що підтверджується результатами усних співбесід під час моніторингових зрізів знань.

Водночас, упровадження цих методів пов'язане з певними викликами:

1. *Дисципліна.* Інтерактивні вправи часто супроводжуються шумом («робочий гул»). Учителю важливо встановити чіткі правила (наприклад, сигнал «Hand up» для тиші).

2. *Використання рідної мови.* Слабші учні схильні переходити на українську під час роботи в групах. Рішенням є введення ролі «Language Monitor» (учень, який слідкує за мовою спілкування групи) або бонусна система оцінювання.

Формування комунікативної компетентності не може обмежуватися лише уроками, де учні часто відчувають тиск оцінювання та часові рамки. Досвід Ніжинської гімназії № 5 свідчить, що саме позакласна робота стає тим «полігоном», де школярі можуть випробувати свої мовні навички в комфортній, творчій атмосфері.

Традиційною та найбільш масовою формою такої роботи у нашому закладі є *Тиждень іноземних мов (Foreign Language Week)*. Це не просто набір заходів, а системний проєкт, що охоплює учнів 1–9 класів і має на меті повне занурення в мовне середовище («Immersion method»).

Основні напрямки роботи в рамках Тижня іноземних мов:

1. Театралізація та драматизація (Drama Activities). Найяскравішою подією тижня є постановка англомовних вистав. Учні 5–7 класів під керівництвом учителів готують адаптовані версії казок, а старшокласники (8–9 класи) звертаються до класики або сучасної драматургії.

Методична цінність: Участь у виставі дозволяє учням «приміряти» на себе чужу роль, що психологічно знижує страх помилки. Вивчаючи сценарій, діти запам'ятовують цілі лексичні блоки та інтонаційні моделі, які потім автоматично використовують у мовленні. Такий вид діяльності дозволяє учням не лише практикувати вимову, а й обговорити проблему соціальних діалектів.

2. Конкурси стіннівок та інтерактивних постерів (Creative Project Exhibition). Ми відійшли від формату традиційних стінгазет, перетворивши цей напрямок на конкурс проєктів. Робота має бути не лише інформативною, а й інтерактивною. Наприклад, постери на тему «English-speaking Countries» містять QR-коди, що ведуть на аудіогід, записаний самими учнями, або на відеоролик про країну. Тематика часто присвячена крос-культурним зв'язкам, наприклад: «Ніжин та Лондон: що спільного?» або «Традиції святкування Різдва в Україні та Великій Британії». Це розвиває соціокультурну компетентність.

3. Літературно-поетичні вітальні (Poetry Reading). Захід, що проходить у камерній атмосфері бібліотеки або актовій зали. Учні декламують вірші В. Шекспіра, Р. Бернса, Дж. Байрона в оригіналі, а також власні переклади української поезії англійською мовою. Мета – відчувати мелодику мови, працювати над фонетикою та ритмікою. Особливо популярним є конкурс читців сонетів Шекспіра, який ми проводимо до дня народження поета.

4. Інтелектуально-розважальні квести (Quests & Quiz). Для учнів середньої ланки (6–7 класи) ми проводимо квест «Treasure Hunters» територією гімназії. Учні отримують карту та підказки англійською мовою. Щоб перейти на наступну локацію, команда повинна вирішити лінгвістичну задачу (розгадати ребус, скласти діалог, заспівати пісню). Командна робота змушує учасників активно спілкуватися англійською для досягнення спільної мети в умовах обмеженого часу.

5. Волонтерська діяльність.

На базі гімназії ми організуємо Skype-конференції або Zoom-зустрічі з однолітками з інших країн. Живе спілкування з носіями мови є найпотужнішим стимулом для вдосконалення комунікативних навичок.

Можемо констатувати, що позакласна робота в Ніжинській гімназії № 5 є логічним продовженням навчального процесу. Вона перетворює англійську мову зі шкільного предмета на засіб самовираження, творчості та реальної взаємодії, що є ключовим показником сформованості комунікативної компетентності.

Отже, формування комунікативної компетентності – це складний і тривалий процес, який вимагає від учителя англійської мови постійного самовдосконалення, креативності та гнучкості. Досвід роботи в Ніжинській гімназії № 5 доводить, що поєднання традиційних академічних підходів з новітніми інтерактивними та цифровими технологіями дає найкращий результат.

Сучасний урок англійської мови – це не урок вивчення англійських слів, а урок спілкування цією мовою. Наше завдання – випустити зі стін гімназії не просто учня, який знає правила Future Perfect, а особистість, яка може вільно висловити свою думку, захистити свою позицію та гідно представити Україну та рідний Ніжин у світі.

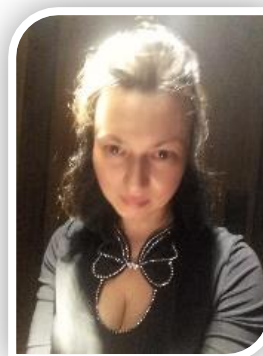
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови / Перекл. та адаптація Л.В. Биркун. Oxford Univ. Press, 1998. 48 с.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
5. Metcalf K.N. Post-conflict reconstruction of trust in the media. *The Use of Force against Ukraine and International Law*. The Hague, The Netherlands, 2018. P. 425 – 445.
6. Hymes, D. On communicative competence. In J.B. Pride and J. Holmes (eds.), *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269–293.

УДК: 81'42(4/8):327.8

Ольга ПОНОМАРЕНКО,

*доцент Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
кандидат філологічних наук*

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНСЬКИХ МОВ)

Анотація: У статті розглянуто феномен дипломатичного дискурсу як своєрідної форми міжкультурної комунікації, що поєднує лінгвістичні, культурологічні та соціально-політичні аспекти. Дослідження зосереджене на матеріалі романських мов — французької,